

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Čežnja za rodnim krajem

U »Jutarnjem Listu« od 2. lipnja napisao je Dr. Mirko Kus-Nikolajev veoma topli članak o nedavno preminulom njemačkom književniku Ernestu Tolleru koji je umro daleko od domovine u emigraciji, skončavši si u New-Yorku, razočaran, život.

Pasus, koji govori o Tollerovu boravku u Zagrebu veoma je dirljiv. Nikto ga valjda ne može toliko osjetiti koliko mi, Istrani, koji ne možemo kući, pa ga zato u cijelosti iznosim.

»Bilo je to iz Kongresa Pen-klubova u Dubrovniku — piše Dr. Kus — »godine 1933., za vrijeme Tollerovog boravka u Zagrebu, kad smo nas dvojica jednog lipanjskog prijepodneva sjedili u zatišju istočne strane Zrinjevca. Čekali smo nekog namještenika Waggonlitsa, koga je Toller na jednom svom putovanju upoznao i koji je sada bio uposlen na pruzi za Zagreb. Taj susret ostao mi je nezaboravan. Toller je upravo nerazumljivom nestrljivošću očekivao da se taj namještenik, inače Nijemac iz Reicha, pojavi. Cijelo lice bilo mu je samo jedan nategnuti grč nervoze. I kad ga je već izdaleka ugledao potrcao mu je djetinjskom radošću ususret. Taj beznačajni, dobroćudni namještenik spavačih vagona, bio je za njega glas iz njegove domovine, koju je morao napustiti. Glas sa rodne grude. Taj namještenik mu je donio neke novine i ispričao neke nevažne, sitne vijesti, koje ga zaista nijesu mogle naročito interesirati. Ali to su bile vijesti iz njegove domovine. Trebalо je vidjeti Tolleru, kako se bez daha upio u lice čovjeku, kako je pobožno gutao svaku vijest iz njegovih usta...«

To što je proživiljavao Toller, možemo mirne duše reći da je u većoj ili manjoj mjeri proživio odnosno da još proživiljava skoro svaki od nas.

Sjećam se živo, a to sam jednom prilikom i opisao, kako sam lanjskog ljeta vozeći se jednoga dana tramwajem kući ugledao s prozora tramvajskih kola jednog našeg seljaka. Išao je malo pognut ulicom, a originalni mušuknjeni prsluk visi preko ramena.

Ko elektriziran skočio sam sa sjedala i na prvoj stanicu sišao i potrcao mu ususret, da ga čujem i upitam makar, što o svom rodnom kraju, da čujem opet jednom originalnu riječ rođene zemlje, sveže još i nenatrunjenu nikavim ovdješnjim dijalektom.

Rekao je jednom prilikom grof Janko Drašković, da čovjek počne pravo ljubiti domovinu istom kad je daleko od nje, u tudini. I on, stari aristokrata, kome je domovina bila svagdje, kome su u svim gospodskim dvorovima bila širok otvorena vrata, čezne u Parizu za seoskim kolibicama Hrvatskoga Zagorja, za pjesmom seljačkom, koja mu je u mladim danima bila uspavankom, čezne za rodnim krajem. Ondje je, u dalekom Parizu, planula njegova ljubav za Hrvatsku, malu, nesretnu i od većih naroda toliko tlačenu Hrvatsku. Ernest Toller, socijalista, internacionaš, postaje u tudini rodoljub, žarki rodoljub, koji iz nostalgie, neopisive čežnje za rodnom grudom, počinja samoubojstvo...

Mnogi od naših, oni borbeniji, često su znali ovu nostalgiju, ovu suvišnu osjećajnost, osuđivati.

Ja međutim držim da i ta osjećajnost ima svojih dobrih strana, da je za nas čak i potrebna.

Ona je učinila, da nijedan od nas nije ni na čas zaboravio svog rodnog kraja, svog nesretnog zavičaja, da se nije, kako neki kažu, odrođio. Kad znamo da mi nijesmo emigranti u pravom smislu značenja te riječi, da nijesmo u tudini, nego u svojoj pravoj domovini, među svojim vlastitim narodom, u ambijentu,

GÖBBELSOV GOVOR U DANZIGU

„S nama ste povezani zajedničkom sudbinom“
„Danzig je njemački grad i hoće natrag u Reich“

Ministar Reicha dr. Göbbels stigao je u nedjelju 19. lipnja u Danzig, da prisustvuje velikim svečanostima kulturnog tjedna.

Nakon predstave u Dužavnom kazalištu sakupila se pred kazalištem ogromna masa naroda, koja je Göbbelsa burno aklamirala, tražeći da joj on progovori.

Odazivajući se želi mnoštva okupljenog na velikom trgu pred kazalištem dr. Göbbels je održao vatreñi govor, koji su registrirale sve svjetske novine.

Dr. Göbbels je rekao:

Vi Danzižani gorovite njemačkim jezikom kao i mi u Reichu. — Pripadate istoj rasi i istom narodu. S nama ste povezani zajedničkom sudbinom. Vaša odluka da se vratite velikoj majci naše zajedničke domovine snažna je i nepokolebiva. Samo svijet zlonamjeran, zavidan i bez svakog razumijevanja u stanju je pokušati usprotiviti se ovom neuštavljivoj privlačnosti jednoga naroda svojoj naciji...

Vaše spontano oduševljenje kojim ste me primili gorovite poveznosti danzižkog naroda s našim velikom

njemačkim Reichom. Ali gorovite također o odluci, da ostanete nepokolebivo vjerni zajedničkoj domovini, pa ma što nastupilo. — Vaš osjećaj pripadnosti Reichu nije od jučer, taj osjećaj datira od dana kada Vam je nanešena teška nepravda, da ste odcijepljeni od Reicha.

Budite uvjereni, da su Vaše želje svakome u Reichu poznate, da te želje svaki u Reichu cijelim srcem s vama dijeli i da je s vama s onom bezuvjetnom vjernošću, kojom ste privrženi velikoj njemačkoj Reichu. Ono što u Reichu želimo isto je toliko jasno, kao i ono što vi želite...

Pozivljam Vas da i u buduće ostanete srčani, hrabri i uspravni. Njemačka je svagdje, gdje ima Nijemaca, dakle i kod Vas.

Malu je vikala: »Hoćemo natrag u Reich!« Ovi poklici ponavljali su se i po odlasku dra Göbbelsa, koga je mnoštvo oduševljeno pozdravilo.

Parola o samoodredjenju naroda i o vraćanju pojedinih teritorija njihovoj majci zemlji danas je, kako vidimo, opet aktuelna.

HRVATSKA MANJINA U NJEMAČKOJ

Gradišćanski Hrvati smiju imati svoje organizacije

Gradišćanske »Hrvatske novine«, koje izlaze u Beču objavljaju u jednom od zadnjih brojeva ovu vijest:

Organizacija H. K. D.

U zadnjih 8 danih smo opazili, da se kažu neke teškoće proti organizaciji Hrvatskoga Kulturnoga Društva u Železanskom i materštofskom kotaru.

Mi davamo kotrigom H. K. D. opet na znanje, da je naše Hrvatsko Kulturno Dru-

štvo doslobodjeno, da se smi razvijat, i da ne će nijedan kotrig zgubit svoje delo, ako se valuje za Hrvata.

Prosimo naše povjerenike, da vse teškoće, ke im se morebit budu načinjale, ja vu pelječtvu društva.

(Donosimo vijest u originalu. To je stara čakavština, nama Istranima tako bliza da je svatko razumije).

JOŠ 16 MILIJARDI LIRA ZA NAORUŽANJE

Rim. — »Predlažući državni proračun za g. 1939. izjavio je talijanski ministar finansija Thaon di Revel da su rashodi karakterizirani ostvarivanjem daljnjih izdataka imperijalne Italije. O izdatcima za naoružanje ministar je izjavio da su oni u prošloj godini bitno povećani naročitim izdatcima i to: 9,5 milijardi lira određeno je kroz 10 godina za pojačanje i naoružanje vojske; 5,2 milijarde na šest godina za izgradnju zračnog oružja. Podjela ovih izvanrednih troškova počinje s 1. srpnja 1939. Tome treba dodati za daljnje ubrzavanje naoružanja 10. prosinca 1938. potrošenih deset milijardi lira, koje se takodjer kao izvanredni izdaci dijele na razdoblje od deset godina. Redoviti izdatci za vojsku odboreni su 14. prosinca 1938. sa osam milijardi lira od strane ministarskog vijeća.

PRODOR PREMA BOSPORU

Prijetnja talijanskog časopisa R. — »Gera rchia« donosi člancak u kome kaže da će, u slučaju konflikta, albanske i talijanske vojne snage proći velikim putevima Vardara i Maramice. Te snage stići će brzo u Bospor i za uvijek uništiti ruski san, da će se Rusija pojavit na Sredozemnom Moru.

Što znači teritorijalni status quo, pita zatim časopis. Talijanske i albanske će sprječiti da se Grčka, po svojoj volji ili protiv svoje volje, pridruži našim neprijateljima. One će sprječiti da se na Balkanu izvrši opkoljavanje protiv Berlina i protiv Rima i da Bospor padne u isključivi posjed Sovjeta i njihovih saveznika. Talijanske će u Albaniji imaju dakle odlučan položaj za sudbinu Sredozemlja.

Pojačani promet u riječkoj luci

Rijeka. — »Vedetta d'Italia« ističe, da pomorski i željeznički promet riječkog pristaništa nadmašuje u toku prvog trojmeseca ove godine u znatnoj mjeri promet ostvaren u prvom tromjesečju prošle godine. Najveće povećanje pokazuje promet s Madžarskom. U navedenom razdoblju u riječko pristanište uplovilo je 860 brodova, koji su donijeli tovar od 600.000 tona.

GLASINE O OSNIVANJU TALIJANSKE BANKE U BEOGRADU

Ponovno se na upućenom mjestu govorio o namjerama mjerodavnih kako kod nas, tako i u Italiji, da se pristupi osnivanju jedne talijanske banke sa sjedištem u Beogradu. Do sada su veće i važnije talijanske banke svoje poslovanje sa Jugoslavijom odvijale preko Zagreba putem zagrebačkih novčanih ustanova.

Talijanski manevri na Mediteranu

Rim. — Prva eskadra talijanske ratne mornarice, koja se sastoji od 100 brodova medju njima i jedne flote podmornica, održat će velike manevre koji nam nije nimalo stran, a da smo ipak ostali Istrani u punom smislu te riječi onda je to velika stvar. Jer i kad bi se koji od nas bio i sljubio s jednim krajem u kom živi i poprimio akcenat toga kraja, to ne bi bilo nikačvo čudo, niti bi to značilo da se je odrođio. Bože moj pa sasvim smo jednaki, jedna krv, jedna misao, jedan narod!

Ali mi smo evo ostali Istrani. Živ i neprekidna veza između onih dolje i ovih ovdje.

I nitko zato tu sentimentalnost ne smije osudivati. Ona je lijepo, plemenito i sveto čuvstvo! Čežnja za rodnim krajem daje nam poticaj da radimo za njenu sretniju i bolju будуćnost, daje nam snage i izdržljivosti, daje nam, i kad smo stariji, mlađenacki elan.

Ova će nam čežnja Istru našu spasiti i očuvati.

Čežnja onih dolje za nama u domovini, i čežnja nas ovdje za njima u rođnom kraju.

Slabići su najveći neprijatelji svoga naroda. Narod se ne smije bojati. Narod je tako dugo narodom dok vjeruje u se i u svoju snagu. Radimo složno svi, tvrdo vjerujući u ljepšu budućnost.

OBZORJE JE MUTNO

SUKOB NA DALEKOM ISTOKU SE ZAPLIĆE - ENGLIESKA NA MUKAMA BORBA DVAJU BLOKOVA O SVJETSKO GOSPODSTVO

Prošle sedmice došlo je na Dalekom Istoku do incidenta, koji su neobično opasni, jer mogu izazvati sukobe nedoglednih posljedica.

Japan je blokirao luku Teiencin i englesku koncesiju u njoj. Englezi, koji su do sada na Istoku važili kao nepovredivi, japanski su vojnici na ulazima u koncesiju pretraživali, svačili do gola pa i maltretirali. To je čini se početak obračuna Japana s gospodstvom Engleza i uopće bijelaca u Aziji. Sad će, više je nego sigurno, doći na red blokada i drugih luka u kojima se nalaze strane koncesije i središta evropske trgovine, čime će gospodstvu stranaca u Aziji biti zadan smrtni udarac.

Japan je veoma spremno znao iskoristiti mutno stanje, koje vlada danas u svijetu, osobito u Evropi. U Evropi dva bloka stoje jedan nasuprot drugome i samo čekaju čas kad će da se jedan na drugoga obore.

Engleska se sada nalazi na mukama. Gibraltar, Malta, Suez i put u Indiju što za nju znači život, poslijednjom su grupacijom sila na Sredozemnom moru ogroženi i jedino ih njezina jaka ratna mornarica može da očuva i održi današnje stanje.

Njenu moć i snagu tvore medjutim njene kolonije, u prvom redu one u Aziji. Ako pošalje svoju mornaricu u Aziju protiv Japana moglo bi joj se doći do ostane bez Gibraltera, Malte i Suez. Kapitulira li u Japanu, izgubit će lagano kolonije na Istoku, a onda je njeni propast gotova.

Engleska diplomacija radi grozničavo. Traži veze i saveze i hoće da stvari lanac, koji bi ju obranio.

S druge strane i trokut Berlin-Rim-Tokio radi proračunano i sprema udarac u živo meso. To je borba dvaju velikih svjetskih blokova za prevlast i gospodstvo. Parole o borbi demokracije s autoritativnim režimima samo su fraze.

Male državice samo su sitni za izravnavanje njihovih velikih međusobnih računa. Za njih je sada najvažnije da se opredijele za onaj blok, koji će u tom velikom trvjenju izći pobednikom. Ako se opredijele za onoga, koji bude pobijđen znači da su igrale na slabu kartu.

Je li ta gigantska borba od interesa i za nas Istrane? Jest! U toliko što o pojedini jednoga ili drugoga bloka može eventualno ovisiti i naša sudbina.

Engleski ratni brodovi na putu u Tiencin

Cetiri engleska ratna broda otplovila su punom parom iz Hongkonga u Tiencin. Kažu, da će silom ući u Tiencin, aki ih japanski ratni brodovi, koji vrše blokadu grada ne bi pustili u luku.

KAKO TALIJANI GLEDALI NA ENGLESKO-JAPANSKI SUKOB.

Talijanski listovi veoma pozorno pratite razvoj dogadjaja na Dalekom Istoku i kažu da akcija Japana znači početak sloma engleskog gospodstva.

Gospodarske sankcije, kojima Englezi prijete Japancima da neće imati nikakvog uspjeha, kao što nisu imale uspjeha ni sankcije protiv Italije za abenskog rata.

PROPAST PODMORNICE »PHÖNIX

Nema tome niti 14 dana što je u Engleskoj potonula podmornica »Thetis« i pokopala 99 osoba a evo već se svijetom raznijela vijest o propasti francuske podmornice »Phönix«, koja se potopila u Kini nedaleko luke Saigon. U njoj je našao grob 71 vojnika.

RATNI BROD »BEOGRAD« U NAPULJU

Napulj. — 14. o. mj. stig

**PREGLEJTE NAS –
PREŠTEJTE NAS!**

Prva vzgojitelja svojih otrok sta mati in oče. Deci se pozna, če se roditelji zanimajo za njeno vzgojo, in v premnogih slučajih so roditelji krivi, če njihovi otroci nimajo prave vzgoje, če zaidejo na kriva pota. Mnogi otrok se ima za svoje pomanjkljivo in slabu vzgojo zahvaliti staršem, ki niso imeli časa, da bi ga tratili s svojimi otroci; niso pa redki slučaj, da družine živijo v tako težkih prilikah, da se roditelji boreč se za kruh ne morejo baviti s svojo deco. Brez dvoma ima zlasti naša emigracija veliko število takih slabov situiranih družin, kar dokazuje dovolj zgovorno socialna akcija naših društev, ki zavzema v pogledu aktiwnosti naših društvenih prvo mesto. V nerednih slučajih se bedi pridružuje neznanje in tako se veča masa otrpelih – nezavednih. Kaj bo z njimi? Ali je dovolj, da naša društva po svojih močeh dajejo kruha takim družinam? Ali bodo otroci iz teh družin kdaj koristni člani emigrantske družine? Ali bodo kdaj koristni človečanski ideji?

Učitelj ne more v soli, če je že tako sposoben in idealen, delati čudežev. Predelite mora predpisano snov in le tu in tam ima priliko, da mimogrede seznanja učence s slovenskimi in hrvatskimi ljudmi in zemljami izven državnih mej. Priznati moramo, da mnogi vzgojitelji v tem smislu precej napravijo, a ta vzgoja je namenjena seveda predvsem tukajšnjim domačim deci. V kolikor je pa emigrantski otrok deležen te vzgoje, mu prav gotovo ne more nuditi vsega kar je potrebno, da bo svoje ljudi in zemljo dobro poznal in jih zato resnično ljubil ter bil pripravljen jim služiti. Sicer pa učitelj take vzgoje niti sposoben ni, če ni slučajno iudi sam emigrant. Isto se dogaja seveda tudi v domačih društvenih.

Kdo naj se torej zanima za tako emigrantsko deco, ki bi zanje želeli, da bi bila vzgojena v zavedene emigrante in emigrantke, za katero pa ni nobene verjetnosti, da bo v tem smislu vzgojena, če pustimo, da leže naš emigrantski voz tako dalje? To je dolžnost naše organizirane emigracije, naših edinic. Že spet nove naloge našim društvom, ki imajo že itak preveč dela in skrb! To delo bi sicer ne smelo biti novo, a če smo ga dosegli zanemarjali, se ga moramo lotiti takoj z vso pozrtovovalnostjo.

Pri naših društvenih se morajo ustvariti takoj odseki za emigrantsko deco. Delo bo sicer težko, priznam, a obenem tudi zelo hvaležno. Zanj je najbolj primeren učitelj oz. učiteljica, opravlja ga pa seveda lahko tudi neučitelj, če ima veselje, če ve kaj hoče doseči in če ima vero. Ce pa nima vere, mu itak ne pomagajo nobene druge sposobnosti.

Kako naj se začne z delom?

Spominjam se, da je prijatelj V. F., ki ni učitelj, zbral pod okriljem društva »Tabor v Ljubljani mnogo ljudskošolskih otrok, sinov in hčera emigrantov. Ta odsek se je imenoval mladinski odsek, ker je društvo »Tabor« imelo itak mladinski značaj. Načelniki jim je govoril in čital o naši zemljiji, o njihovih bratih in sestričah, učil jih je ljubke otroške igrice, deklamacije in petje ter z njimi nastopal. Kar milo se je storilo staršem in ostalim obiskovalcem tih mladinskih prireditev, ko so iz nežnih src vrele vroče želje, da bi bilo tudi njihovim bratcem nekot bolje. Dvorana je bila običajno dobro zasedena in v gmotnem pogledu ta odsek preveč bremenil društvo. Odsek je celo gostoval. Pripredel je tudi nekaj izletov s svojim načelnikom in odraslimi, resnimi člani društva. Pridobival je vedno novih članov in načelnik si je moral iskati že pomočnikov, ker ni mogel vseh malih članov sam zaposlit. V odsek je pritiskala že domača deca, ki je zavida svojim sovstnikom tako imenitno zabavo. Žal pa je moral načelnik s trebuhom za kruhom in tako je ta odsek usahnil. Iz opisanega so razvidne naloge takega odseka kakor tudi možnosti razvoja. (V Zagrebu dela že več časa Omladinska sekcijska »Istres« z emigrantskimi otroci na slični osnovi. — Op. ur.)

V krajih, kjer nimamo emigrantskih društev, jih moramo osnovati, da bodo poleg ostalih vršila tudi to naložno. Kjer pa biva premalo emigrantov in ni zato mogoče ustvariti društva, moramo ustvariti zaupništvo. Poleg vsega tega moramo poskrbeti za primerno mladinsko literaturo.

Pred tednom dni sem prosil vse, ki se čutijo poklicani, da si pripravijo načrte za delo, danes, ko zaključujem te svoje misli, jih prostim, da pritnejo takoj z delom v tej meri vsak v svoji edini in da kaj javijo »Istres« o svojem delu. Vem, da bo težko šlo, a to delo je prepotrebno, zato bodo dobro voljo tudi gotovo uspeho. I. V., Maribor.

**PREMOGOVNA LEŽIŠČA V OKOLICI
IL. BISTRICE.**

Reka, junija 1939. — Našim čitateljem je že znano, da so še pred nedavnim skušali italijanski podjetniki v Koszah pri Il. Bistrici dobiti žile premočga. Obsežne predpriprave so dale sklepali, da to pod iskanje ne bo brez uspeha. Ker so ugotovili, da so plasti premoga le drugovrsne kakovosti, so že računali s tem, da bi bilo treba izkopani premog predelati v posebni tovarni in ga še predelanega dajati v promet. Vendar za enkrat, vsaj kot zgleda, tudi ta način pridobivanja dobrega premoga ne bi bil rentabilen. Z iskanjem ležišča premoga pa nadaljujejo. Teren so v ta namen začeli sondirati tudi izven Koszah na travnikih okoli Jablanice. Rezultati tega sondiranja pa še niso znani javnosti. (***)

POPIS SADNEGA DREVJA IN VINOGRADOV

Reka, junija 1939. — V letosnji po-mladini so bili posestniki v območju reške pokrajine pozvani po občinskih uradih, da javijo tem število vsega sadnega drevja: jabolik, hrušk, češenj, čeplj, posebej pa, koliko imajo trt, bodisi v vinogradih, vrtovih ali ob gospodarskih poslopjih. Trdijo, da se je ta popis vršil kot predpripriprava za uvedbo novega davka na sadno drevje.

Nekateri kraji v reški pokrajini bodo z novim davkom zelo prizadeti, to je tisti, ki imajo veliko sadnega drevja. V okolici Reke same, to je po takozvanem Kastavčini gojijo trto, fige, marelce in breskve, hruške in češnje. Kraji sicer niso rodovitni, saj se tu rasprostira izrazit Kras, vendar sadje dobro uspeva in je glavni pridelek kmeta v teh krajih. Zlasti mnogo sadja je v severnem delu reške pokrajine, od Trnovega davora ob desnem in levem bregu reke. Tu no vrsto domače živine.

Dobra ljetina

Tinjan. — Kiša, koju smo tako dugo očekivali, padala je poslednjih dana u toliko mjeri, da smo sada za vodu osigurani kroz cijelo ljetno. Ljetina će ove godine biti veoma obilna, pšenice je toliko i tako je lijepe, kako se zadnjih godina ne pamti. Nekoji seljaci, koji su išli na rad u brodogradilište u Tržič (Monfalcon), na kopanje bauksita u Svetu Nedilju ili u labinske rudnike vraćaju se kući. Ipak se još najbolje živi kod kuće na selu. Svi su se bacili na obradivanje polja.

Mlađiči zaželjeli kuniće

Grdošelo. — U našem je selu neki Tocafondi uredio kuničarstvo. Dva mlada momčića Iva Šajko i Marijan Brajko prisvojili su si nekoliko Tocafondiných kunića. Šajko je zbog toga osudjen na 8 mjeseci zatvora i 667 lira globe, a Brajko, kome je tek 15 godina, riješen je kao malodoban.

Prijava blaga i vozova

Pula. — Ministarstvo vojske naredilo je popis blaga i kola, pa seljaci moraju u odredjene dane dovoditi blago i kola pred komisije na pregled. Komisije se vrše u siedištima pojedinih općina.

Otkazana procesija

Pula. — Uobičajena velika procesija, koja se svake godine održava na dan Svetoga Antuna ove je godine zbog kiše i nevremena, koje je taj dan vladalo, otkazana.

Političke skupštine

Pazin. — Propagandni odsjeci pojedinih fašističkih družin u poslednje vrijeme po selima skupštine i predavanja. Tako su ove nedelje medju našim pučanstvom u Novakima pazinskim i u Prvišu kraj Cerovlja držala dva Pazinca predavanja o vanjskoj politici Italije i o snazi fašizma te o njegovoj pacifističkoj misiji u svijetu.

Godišnji sajam

Pazin. — 6 ovog mjeseca održan je u Pazinu sajam. Na sajam je bilo dovedeno 407 volova, 305 krava, 12 telaca, 11 konja, 75 magaraca i 67 ovaca. Cijene su se kretnale ovakvo: volovi su se plaćali od 360 do 420 lira po glavi, krave od 340 do 400 lira, juncice od 280 do 350 lira, telci od 350 do 450, konji od 800 do 2000 lira, magarci od 150 do 700 lira, a ovce od 80 do 180 lira po komadu.

Sirotinja krade drva

Pazin. — Katarina Babarović, Zapetič Viktorija, Ujevič Katarina i Cvitan Ana nemajući u kući drva pošle su u šumu na Kamušbreg i nabrale svaku po naramak drva. Vlasnik, pazinski bogataš Kamuš tužio ih je, pa su osudjene Babarovićka, Ujevička i Cvitanova na 25 dana zatvora i 400 lira globe, a Zapetička na 15 dana zatvora i 300 lira globe.

Metak mu odnio dva prsta

Žminj. — Marijan Benčić, dječak od 7 godina, našao je patronu i počeo se njojme igrati. Patrona je eksplodirala i odnijela mu na lijevoj ruci dva prsta.

Pao s magarcem i slomio ruku

Žminj. — Dvanaestgodišnji Ante Ujevič Mattijan zajašio je na magarcu i potjerao volove na pašu. Magarac ko magarac, hirovit i objestan, zbacio je sa sebe dječaka, koji je pao tako nezgodno da je prelomio desnu ruku.

Ugrizao ga pas

Galežana. — Mali Kapolić, kome je tek 6 godina, igrao se s psom. Čini se da pas ovog puta nije bio dobro raspoložen, pa je zarinuo zube dječaku u desni obraz. Na svu sreću rana nije teška, pa će mali za par tijedana ozdraviti.

DROBIŽ

Banjšica. — V tržaško bolnišnico so pripeljali 2-letnega Hermanna Kovačiča z vnetim grlo. Z röntgenovimi žarki so ugotovili, da mu je v grlu zapičen majhen žebelj. Dečka je že 6 mesecev bolelo in je ves ta čas nosil žebelj v grlu.

***

Buenos Aires. — Za Ferdinand Hriba starega 41 let in doma iz Štjaka pri Sežani poizveduje Franc Hrib Rojaki, ki bi vedel za njegov našlov ali zmogli o ponesrečencu dati kačka pojasnila, so naprošeni, na to javijo na: Franc Hrib, Calle Chacabuco 193, Ciudadela F. C. O.

***

Gorica. — Po kratki bolezni je umrl Andrej Tuta, star 55 let. Pokojni je bil sodni tolmač pred vojno pa odvetniški pisarnovodja.

***

Orlek. — V prepad je padel 61-letni Matej Stojkovič, bivši vaški načelnik. Domnevajo, da se je nesrečila zgodila ponori, ko je Stojkovič odšel domov ter pri tem radi teme strmoglavih v prepad.

***

Pliskovica. — Pobesnela kralja je naboda Frančko Širčeve z rogovim v trebuh. Zaradi težkih notranjih poškodb je Širčeva kmalu nato umrla.

***

Prvačina. — Utonil je 13-letni Čiril Černe. Ko se je igral z otroci, je padel z mosta v narastlo Vipavo in v trebuh. Zaradi težkih notranjih poškodb in ponori je umrl.

***

Pula. — Dana 15 lipnja sve su škole u Italiji, bez razlike, završene. Praznici će trajati do rujna.

***

Sesljan, pri Trstu. — Ob obalih so razstrelili skalovje in so morali zaračati tega za nekaj časa ustaviti promet na cesti Trst-Tržič. Z eno samo mino so razstrelili 30.000 ton kamenja. Za mino so uporabili 300 kg. streliva.

***

Sv. Križ pri Trstu. — S senčko je padla 6-letna Marija Sedmakova. Zaradi težkih notranjih poškodb in ponori je zdravnički izjavili, da je njen stanje obupno.

***

Trst. — Umrl so: Pipan Jurij 29 let, Skočaj vd. Cetin Helena 77, Žigante Anton 74, Buršič Stanislava 10, Radin por. Markežič Antonija 95, Pečenčko vd. Ragušč Antonija 75. Otoker Ivan 72, Hrovatin Josip 1 in pol, Ralca vd. Kerpan Frančiška 81, Peklar por. Čermak Marija 44, Bogatec Martin 35, Mihalič Ivan 70, Stojnič Mihael 39, Župan por. Koren Laura 26.

***

Trst. — V bolnišnico so pripeljali 18-letno Zorko Ponješev, ki je padel s kolesa v bližini Škrinjarjeve gostilne v Žavljah. Zdraviti se bo moral 4-5 tednov.

***

Trst. — Zaradi slabosti srca je nadomak postalo slabo 77-letni Heleni Cetin. Starka je umrla še predno je prišla zdravniška pomoč. — Zaradi srčne kapi je umrl delavec Ivan Fakin, star 42 let.

***

Trst. — Pred sodiščem je bil oproščen pristaniški delavec Josip Pečar. Osumili so ga, da je hotel ogoljufati bolniško blagajno s tem, da se je sam ranil.

***

Trst. — Zaradi slabosti srca je nadomak postalo slabo 77-letni Heleni Cetin. Starka je umrla še predno je prišla zdravniška pomoč.

***

Trst. — Ker se je preveč nagnila preko okna je 23-letna Ana Jančarjeva padla s četrtega nadstropja te si zlomila hrbenico. Kmalu nato je umrla v bolnišnici.

***

Trst. — Za tajnika fašističnih organizacija je bil imenovan Ivan Tomini. Dosedanji tajnik Artemiro Fornasiero je bil kazensko odstavljen.

***

Vipolže. — Ko si je 18-letna Nada Jasničeva česala lase pri sveči, ji je plamen v trenutku uničil vse lase. Le svoji prisotnosti duha se ima zahvaliti, da se je še rešila živa. Zadobilj je nekaj težkih opekin po obrazu.

***

Trst. — Pred sodiščem je bil Miroslav Filipič obojen na 500 lir denarnih kazni in 6 mesecev zapora pogojno, ker je ogoljufal kmetovalca Ivana Domadiča za 120 lir.

***

Trst. — Pod tramvaj je prišla 67-letna Ivana Bertikovič. S prebito lobanjo so jo pripeljali v bolnišnico, kjer le malo upajo da bi jo rešili.

VANJSKO-POLITIČKI PREGLED

VIJESTI IZ ITALIJE U Italiji više nema rukovanja

»TU« — »VOI« — »LEI«

Ponovo je razasana na sve prefekture okružnice Dućevo da se u buduće ni u privatnom ni u službenom saobraćaju ne smije upotrebljavati riječ »Lei« nego da se imaju upotrebljavati samo riječ »tu« i »Voi«.

U omladinskim organizacijama imaju jedan drugoga titulirati sa »tu« (ti). Kod odraslih niži po činu oslovljavat će starije ga sa »Voi« (Vi), a stariji nižega sa »tu«. Riječ »Lei« (oni), koja je dosada bila upotrebljavana kao znak osobite uljednosti, zabranjena je posvema i njome se ne smije služiti.

Isto je tako zabranjeno rukovanje. Kod pozdrava ne smije se pružati i stiskati jedan drugom ruku.

DODACI NA PLAĆU TALIJANSKIM VOJNICIMA U ALBANIJI

Rim. — Fašistički korporativnoj komisi podnešen je na odobrenje zakonski načrt o dodacima na plaću časniciima i vojnicima, koji služe u Albaniji.

TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKI SPORAZUM

Rim. — Fašističko - korporativnoj skupštini podnešen je na ratifikaciju talijansko-jugoslavenski sporazum od 19. svibnja o. g., kojim se definitivno regulira pitanje agrarne reforme za talijanske državljanе u Jugoslaviji. Ovaj sporazum se tiče talijanskih optanata u Dalmaciji.

RIMSKA REVIJA U JUGOSLAVIJI

Rim. — Rimska revija »Incontri europei« priopćuje u svom posljednjem broju tri članka o Jugoslaviji. Prvi je članak o ekonomsko-kulturnim odnosaima između obiju država, drugi je posvećen Knezu Pavlu, a treći Jugoslavenskom jedinstvu. Članak o porijeklu jugoslav. jedinstva napisao je Miloš Crnjanski, dopisnik Avale u Rimu. U njem zastupa uobičajenu tezu o tri plemena jednoga naroda.

ITALIJANSKI DRŽAVNI IZDATKI

Trst, junija 1939. — Italijanski državni izdatki so znašali: leta 1934-35 20 miljard lir, 1935-36 33 miljard lir, 1936-37 41 miljardu lir.

Gornji pregled nam pove, da so se v Italiji od leta 1934 do leta 1937 dvignili državni izdatki točno za polovico, to je za 20 miljard lir.

20 miljard lir znaša tudi zadnji primanjkljaj talijanskog državnega proračuna. (***)

DEMobilizacija TALIJANSKIH DOBROVOLJACA Iz Španjolske.

Rim. — Španjolski ministar vanjskih posala general Sunner i grof Ciano stigli su u Rim, gdje su svečano dočekani. Pred Mussolinijem je održana velika parada španjolskih i talijanskih dobrovoljaca, koji su sudjelovali u španjolskom gradjanskom ratu. Talijanski dobrovoljci su poslani u mesta i gradove južne Italije, gdje će biti demobilizirani.

LJUDSKE I MATERIJALNE ŽRTVE OD NEVREMENA U ITALIJI.

Velike kiše i oluje, koje već nekoliko dana traju u sjevernoj Italiji, prouzročile su znatne štete. Stanovništvo poplavljениh mesta radi opasnosti moralo je isprazniti oko 240 kuća. Iz Ravene javljuju, da je tamo voda srušila devet kuća. Kod Forlia našle su smrt pod ruševinama kuća dvije djevojčice.

TALIJANI UREĐUJU LUKE U ALBANIJI

Tirana. — Talijanski ministar gradjevinar Coboli-Gigli stigao je u Tirau da pregleda javne radove, koji se vrše u Albaniji. Ovom će prilikom ministar posjetiti albanske luke i odrediti sve što je potrebno, da se što prije pristupi uređenju tih luka i izgradnji lučkih naprava, kako bi ih Talijani mogli što bolje eksplotirati.

DOBRA LJETINA U ITALIJI.

Prema izvještaju talijanskog ministarstva poljoprivrede, rezerve raži iznosile su krajem februara o. g. 13,7 milijuna kvintala prema 10,3 milijuna kvintala u istom vremenu prošle godine. Usljed toga Italija će sada moći da ponovno pusti u prodaju čistu raž, koju je do sada miješala sa 10 posto kukuruza. Očekuje se i vrlo obilna žetva. Za prva 4 mjeseca o. g. Italija je uvezla iz Libije 125.200 kvintala raži t. i. pet puta više nego u prošloj godini. Može se reći da je Italija na području raži već sada postigla nezavisnost od stranog uvoza.

CIJENA TALIJANSKOG ŽITA NOVE ŽETVE NEPROMIENJENA

»Žitna korporacija« zaključila je na predlog Mussolinija, da će ostaviti nepromijenjenom cijeni žita nove žetve sa 135 do 150 lira po metričkoj centi, već prema pojedinoj vrsti žita.

ITALIJA I NJEMAČKA

ITALIJI I NJEMAČKA RAČUNAJU NA VOJNIČKU SNAGU SVOJIH PRIJATELJA

Rim. — Povodom vijesti o sklapanju ugovora između Engleske i Francuske s jedne i s Rusijom s druge strane koji da ima cilj zaokruživanja država osovine, diplomatski dopisnik agencije Stefani javlja da zapadne sile uza sve to nijesu u stanju da strahovitom talijansko-njemačkom bloku suprotstave adekvatnu vojničku snagu, jer da talijansko-njemački blok može računati, da će se pojačati u vojničkom pogledu vojničkim snagama svojih prijatelja.

UVOD IZ ITALIJE U JUGOSLAVIJU SE POVEĆAVA

Zavod za promicanje vanjske trgovine konstatira u svom izvještaju, da se uvoz robe iz Italije u Jugoslaviju povećao od 8 posto na 11,64 posto cijelog puknog našeg uvoza.

ŠVICARSKA MJERE PROTIV TALIJANSKIH LISTOVA.

Švicarske su oblasti zabranile ulaz u Švicarsku talijanskim listovima »Cronaca Prealpina« i »Provincia di Como«. Talijanska štampa oštro protestira i ističe da ovaj postupak švicarskih oblasti može samo pogoršati odnose između Švicarske i Italije, pa u vezi s time traži da Švicarska vlada spriječi protutalijansku propagandu koju do sada nesmetano provode dva anti-fašistička lista koji izlaze u Luganu.

Otvorene izložbe jugoslovenske knjige u Sofiji

U nedjelju 18 lipnja otvorena je u Sofiji izložba jugoslovenske knjige, koju je upriličila bugarsko-jugoslovenska liga.

Na toj je izložbi uredjen poseban paviljon za knjige, koje se odnose na našu hrvatsku i slovensku manjinu pod Italijom. Izložene su sve hrvatske i slovenske knjige koje su štampane u ovih posljednjih 20 godina u Italiji kao i sva literatura koja govori o nama.

Taj paviljon izaziva veliko interesiranje posjetnika.

KULTURNA SURADNJA ITALIJE I BUGARSKE.

Sofija. — Predsjednik vlade i ministar vanjskih poslova Georgi Kjoseivanov i talijanski poslanik potpisali su kulturnu konveniciju, na čijoj se pripremi radio već nekoliko mjeseci.

PIŠITE NAM...

Kako narod u Vašem selu zove imena mjeseca u godini?

Opišite nam točno, kakva je narodna nošnja u Vašem kraju i kako se zovu pojedini komadi odjeće!

Sjećate li se kakve majčine uspavance iz najranijeg svog djetinjstva? Pišite nam makar samo pojedine stihove, kojih se spominjetel!

Opišite nam sa svim sitnicama, kako izgleda Vaše rodno mjesto i kakva imena nose pojedine ljudi, pašnjaci, vinogradi, šume i lokve!

Spominjete li se još kakve pjesme, koja se pjeva u Vašem rodnom kraju? Napišite nam je makar samo u fragmentima, kojih se još sjećate!

Znate li kakvu pučku priču o vešticom, vilama, vukodlacima, koju ste kod kuće čuli? Ne zaboravite je zabilježiti i odmah nam je poslati!

Ima li narod u Vašem selu u Istri kakvi pitalica, gatalica, poslovica ili rugalica? Pišite nam ih!

Odjeci

Tjednik »Glas Bjelovara« prenio je u svom posljednjem broju našu originalnu vijest iz Istre o »novim konfinacijama Istrana s kratkim komentaram.

Tjednik »Primorje«, koji izlazi u Suša pozabavio se našim uvodnikom »Vratimo dijete očue«, koji je izšao u broju od 9 lipnja. Pod naslovom »Istarska Hrvatska« posvetio mu je cijeli stupac.

POROKA NAŠEGA ROJAKA V ARGENTINI

Dne 27. maja t. l. se je poročil v Buenos Airesu dr. Viktor Kjuder, bivši urednik tržaške »Edinstva« z gdč. Marijo Lipićar. Čestitamo!

JOŠ O PUTOVANJU U ITALIJU

Zagreb. — Elektroinstalateri iz Zagreba, Splita, Sarajeva i Beograda, upriličuju 14. augusta putovanje u Italiju. Idu preko Postojne, Gorice, Vittoria Veneta i Cadore-a na Trento pa u Milan i natrag preko Venecije i Trsta.

Od 4 do 7. o. m. bili su u Italiji članovi Zvezne slovenskih obrtnika iz Ljubljane. Oni su išli do Milana i Monze u Cantu. Dočekali su ih načelnik općine i pravci fašisticki stranke u mjestu. Palo je mnogo zdravica i lijepih govora. Obrtnici su prošli kroz Goricu i krajeve oko Soče. Da li su se zastavili i porazgovorili s našim ljudima tamo ne znamo. Držimo svakako da prigodom velikih nazdravica ne bi smjeli naši ljudi koji putuju u Italiju kroz hrvatske odnosno slovenske krajeve, zaboraviti da se spomenu i naših 70.000 sunarodnjaka, a ne prolaziti kroz njihov kraj, kao da idu kroz Španjolska sela.

NAŠI KOMPOZITORI U TALIJANSKOM RADIU

Zagreb. — Mladi zagrebački pjevači i kompozitor Ivo Lhotka-Kalinski, sin kompozitora i rektora Mužičke akademije Franje Lhotke, nastupio je već 3 puta u talijanskim radio stanicama, pjevajući djela naših kompozitora. Njegovo su pjevanje Talijani prenijeli i na ploče.

Talijanske stipendije sivečilištarca

Talijanska vlada, koja je već stavila na raspolaganje stanoviti broj stipendija za letne tečajeve u Italiji, odobrila je također četrnaest godišnjih stipendija, koje će se podjeljivati studentima koji su već srušili ili koji se nalaze u zadnjoj godini učenja na sivečilištu u Zagrebu. — Prednost imaju one, koje su pohadjale talijanske jezične i kulturne tečajeve.

Proslava odlaska Talijana iz Šibenke luke

Šibenik. — Komanda Šibenika na veoma svečan način proslavila je svoju slavu, koja pada na dan godišnjice oslobođenja Šibenka odnosno evakuacije talijanske vojske iz druge okupacione zone. 12. VI. u vojničkim vojarnama na Šubićevu odslužena je misa za hvalnicu, a poslije tog bio je mimohod trupa i zakuska. Poslije blagoslova zapovjednik mjestra, general Damjanović održao je vojnicima i časniciima govor. Popodne je održano vojničko slavlje i svečana drugarska večer.

Zabava talijanske škole u Dubrovniku

Tjednik »Dubrovnik« od 17. o. m. donosi:

Zabava talijanske škole. — Mjesna talijanska osnovna škola priredila je u ponedjeljak, 5. o. m. u svome školskom vrtu vrlo uspјelu zabavu. Ta mala dječica izvela su jednu nacionalno-patriotsku talijansku operetu: Il Piccolo Balilla.

U školskom vrtu, osim čitave talijanske kolonije u Dubrovniku, bilo je i mnogo drugih gradjana Dubrovnika, koji su zaista proveli veće dosta ugodno, gledajući i slivačajući kako je rad sa djeecom, ma koliko težak bio, opet blagodaran, jer se je te večeri vidjelo, kako se mladi naraštaj odgaja i sprema i, što može da izvede sa djeecom samo jedan čovjek, kao što je te večeri pokazao nastavnik talijanske škole g. Mario D'Urbino. Gledajući rad što su ga te večeri njegovi mali učenici izveli, može mu se samo čestitati u svakom pogledu.

UREDJENJE PITANJA AGRARNE REFORME ZA TALIJANSKE DRŽAVLJANE U JUGOSLAVIJI

Fašističko-korporativnoj skupštini podnešen je na ratifikaciju jugoslavensko-talijanski sporazum od 10. svibnja o. g., kojim se regulira pitanje agrarne reforme za talijanske državljanе u Jugoslaviji. Ovaj sporazum se tiče talijanskih optanata u Dalmaciji.

TALIJANSKA POLICIJA POSJETIT ĆE ZEMUN

Prilikom proslave centralne policijske škole u Zemunu doći će u Zemun i jedan odred talijanskih redara. — Proslava će biti 28. o. m.

Osnutak talijansko-jugoslovenskog kluba u Sarajevu

Sarajevo. — U prostorijama Trgov. ind. komore u Sarajevu održana je osnivačka skupština Jugoslovensko-talijanskog kluba, koji ima za cilj unapređenje kulturnih i ekonomskih veza između Jugoslavije i Italije. Osnivačkoj skupštini prisustvovao je veliki broj privrednika, predstavnika kulturnih društava i javnih radnika u Sarajevu. Skupština je otvorio i predsedao joj ispred osnivačkog odbora g. dr. Milan Umlanski, generalni direktor »Šipada«. Poslije duže diskusije i izmjene misli primljena su sa izvjesnim promjenama pravila društva koja je izradio osnivački odbor. Zatim se pristupilo izboru upravnog i nadzornog odbora, te izboru članova suda časti. U upravnim odbor ušla su ova gg.: divizijski general Miroslav Tomić, pomoćnik komandanta armije, dr. Milan Umlanski, generalni direktor »Šipada« i ministar u p. Muhamed Zlatar, vršnjoc dužnosti predsjednika općine. Miloš Ljekovac, direktor Gradske štajerije, ing. Franjo Ravnik, zamjenik čef Šumske direkcije, ing. Matko Prešelj, viši čin »Šipada«, ing. M. Martin, profesor Tehničke škole, Ljubo Vukelić, privrednik, Bogdan Todorović, industrijalac, Josip Rover, carinski posrednik, Asaf Teftetdarija i gdje. Mercedes Kuzmić te šestorica zamjenika članova upravnog odbora. U nadzorni odbor su ušli gg.: Jovo Zagorac, industrijalac, Milan Pačkarić, direktor Trgov. akademije i Nikola Stojkanović, trgovac.

GORIČKI SLOVENCI KOLONISTI U JUŽNOJ SRBIJI

Beograd. — »Samouprava« objavljuje zanimljiv članak posvećen kolonizaciji, u kom kaže da će vlast posvetiti u buduće veću pažnju kolonizaciji Južne Srbije i u tu svrhu pružiti sva potrebna novčana sredstva. Ovo je za nas od važnosti zbog toga, što je u južnoj Srbiji bilo dosta naših kolonista, koji su se vjerujući obećanjima da će biti pomognuti tamo naseliti, ali su većinom propali i morali se vratiti ne dobivši ni od koga pomoći. Neki rijetki su još ostali, pa bi nas vesel

Nasi pokojnici

† PRAVODSLAV REBEK

V Ljubljani je umrl dne 18 t. m. naš rojak Pravodslav Rebek, višji veterinar v pokoju. Pokojnik se je rodil v Trstu 13. oktobra 1869 in zrasel med narodnostnimi boji, kar ga je še bolj utvrdilo v narodnem in slovenskem duhu. Mladostna leta je preživel v Trstu, kjer je končal gimnazijo, po maturi pa je odšel na Dunaj kjer je absolviral visoko veterinarsko šolo. Svoje prvo službeno mesto je nastopil v Istri v Pazinu, kjer se je pričel takoj marljivo udejstvovati v sokolskem življenju. V Pazinu so narodnjaki ustanovili Sokola in izvolili Rebeka za svojega starosta, ki mu je stal na čelu vse do pričetka svetovne vojne. Leta 1914 je bil mobiliziran in je ostal v vojni do konca leta 1918. Dasi avstrijski oficir, je postal nepokolebljivo zvest slovenskemu in sokolskemu misijenju. Leta 1919 je prišel s svojo družino v Trebnje, kjer je nastopil službo sreskega veterinaria. V Trebnjem je ostal tri leta, nakar je bil premeščen v Ljubljano, nekaj časa pa je služboval tudi kot obmejni veterinar na Raketu. Iz Raketa je prišel spet v Ljubljano, kjer 1931. Sožalje!

*

† FRANJO DOMINKO

V Zagrebu je umrl dne 14 t. m. po daljši bolezni g. Dominko Franjo, višji nadzornik lokomotiv drž. železnic v 57 letu starosti.

Po rodu je bil iz Bilj pri Gorici, služil je pred vojno kot strojvodja v Gorici na drž. železnici, po polomu Avstrije pa na Jesenicah, ter preko 18 let v Zagrebu, kjer je vršil v kurilnicu odgovorno in naporno službo višjega nadzornika lokomotiv. Za veste službovanje je bil nagrajen s kolajno sv. Save V. reda. Bil je prvi predsednik društva strojvodilj sekcije Udrženja jugos. nacinalnih železničarjev in brodarjev.

V službi je pokazal največjo strpljivost in blagohotnost z osobljem tako, da lahko rečemo, da ni imel sovražnika. Njegov pogreb, katerega se je udeležilo ogromno število železničarskih uslužbencev kakor tudi uradnikov vseh kategorij in mnogo goriških rojakov, je pokazal, kako je bil pokojni Dominko priljubljen in spoštovan.

Udrženje jugosl. nac. železničarjev in brodarjev s predsedništvom kakor tudi sekcija strojvodilj se je poslovilo ob odprttem grobu krasnemu vencu v drž. barvah. V imenu oblastnega odbora je govoril g. R. Bosner za sekcijo strojvodilj pa g. Petar Jovanović, ki je v krasnem govoru očrtal vrlino in zasluge pokojnikove, ki se je nad vse zavzemal za svoje staleške kolege. Ob koncu govorov je pokojnikovi družini svečano obljudil, da je ne bodo zapustili, čeravno so izgubili skrbnega očeta.

IGO GRUDEN

DVANAJSTA URA

Ljubljana, junija 1939. Napovedana nova zbirka Grudovih pesmi je izšla. Izdala jo je »Slovenska Matica« v Ljubljani v zvezi z ostalimi svojimi rednimi publikacijami letosnjega leta. Naš list je to zbirka našega pesnika, pesnika Krasa, nabrežinskih kamolomcev, svetokrižkih ribičev, Trsta in našega zgubljenega doma, že napovedal in to ponovno krat, zlasti pa v zvezzi z razgovorom z avtorjem lani v božični številki.

Kakor z vsemi dosedanjimi zbirkami, od otroških pesmic »Miške osedlane«, pa do te nove zbirke je avtor v svojo poezijo prinesel nekaj novega, kar jasno kaže njegov razvoj. Kljub temu, da so njegove pesmi, zlasti nekatere, nastale kot izraz trenutnega razpoloženja, izraz zunanjih dogodkov, pa so njegove pesmi nekaj več, kot le navadne prigodnice in je zato večini njih zagotovljena trajna vrednost in pomen.

Zbirka nosi naslov po uvodni pesmi, v kateri pesnik opisuje noč v mestu, simbo-

lično pa hoče z njo prikazati razpoloženje in napetost današnjih dni, tišino pred vijarjem:

Samo en korak čez tlak se plazi v mrak; morda daljni znali je, skrit v oblak noči? prvi svit, prižgan, da svet se dvigne v zrak? dinamit duha, ki molk sveta sprost?

Že ta udovna pesem kaže pesnikov razvoj, zlasti če ga primerjam z njegovimi »Primorski pesmimi«, ki so bile in so zelo lep in primeren pesniški izraz našega nacionalnega razpoloženja po vojni in zasedbo naše domovine.

Ostale pesmi zbirke se dele na dva dela: »Odsevi z brega« in »V vrtincih«. V prvem delu so pred vsem pesmi, ki izražajo pesnikovo osebno razpoloženje in pa pesmi s socialnimi motivi. »Delavka Terezac«, »Perice na Savi«, »Dekla«. »Pesmi natakarice Pepce« predstavljajo ciklus petih pesmi, ki zgleda, da še ni zaključen, ker je Gruden napisal in objavil še po izšli zbirki več pesmi z istim naslovom v »Sodobnosti«, neodvisni slovenski reviji. Te pesmi socialnih motivov so izraz težke problematike današnjih dni, ki so polni krvic in trpljenja, ne morejo v pesmih prikriti posamezni utrinki ki usmerjajo pogled naprej. Tem pesmim sledi drugi, ki so še bolj odraz pesnikovih doživetij in pesnikovega razpoloženja. V njih se izraža pesnikova odpoved, zagrenjenost in bridkost, ki stopnjuje in se vpleta tudi v erotične motive, v katerih je bil Gruden, vsaj v svojem »Narcisu«, vedno svež, mlad, vesel, prešeren, sanjav. Morda izraža kitica iz naslednje pesmi neposredni vzrok pesnikovega preobrata in njegovo sedanje gledanje, ko pravi:

Prevaran za najlepši sen moža o ženi sem nad življiljem zdvomil, mrko vase tonil nikogar ni bilo, da bi se nanj naslonil, z zaupanjem pogledal mu v obraz iskreni.

(Pesnikova izpoved)

Tej pesmi sledi deloma cikli, deloma posamezne pesmi: »Ljubit im«, »Ljubavna pesem«, »Grlic«, »Ob slovesu«, »Odgovor na pismo«, »In taberna moric«, »Kamniške elegije«, »V zimski porajini«.

IZ AMERIKE

Povjerenica za Ameriku g. Mary Višošić dostavila nam je putem čeka 2 dolara za obnovu pretplate za g. Franju Brkljačića — 745 — 5th Avenue New York City.

Ovim iznosom podmirena je pretplata do 1. oktobra 1939.

Našoj povjerenici se najtoplje zahvaljujemo.

NAŠI ISELJENICI

U Buenos Airesu živi lijep broj naših iz Istre i Goričke. Poslanik kraljevine Jugoslavije je g. dr. Izidor Cankar, Slovenec, a konzul je Kastavac i bivši dijak pazinske gimnazije g. Branko Rubeša. Urednik lista jugoslavenske emigracije v Argentini, »Naše Sloge«, je g. Defrančeski Istranin, a njegova žena Nikica je učiteljica u tamošnjoj Jugoslavenskoj školi.

Svake sedmice daje se Jugoslavenski radio sat na Radio Argentina. Prigodom druge obletnice radio sata pjevački zbor Slovenskog doma otpjeva je pesme »More Adrijsko«, »Na planini«, »Soči«... Uopće naši zemljaci igraju u emigraciji v Argentini važnu ulogu.

U Rosario stigla je madžarska ladja »Csikos«, na kojoj je vrlo velik broj naših mornara od palube i od stroja. Treći mašinista je g. Dukić, Kastavac.

Pokojni Dominko zaušča vdovo go. Rozalijo roj. Lasič ter sina Franja, studenta vis. tehnične šole, hčerki Mileno in studentkinjo medic. Leonoro, katerim izrekamo globoko sožalje.

NOV GROB V BARKOVLAJAH

V pondeljek, 5. junija je umrl v tržaški bolnici po dolgi bolezni v starosti 32 let splošno priliubljeni Karlo Starc, po domače »Lacio«. Pogreb je bil v sredo, 7. t. m. na barkovljanskem pokopališču. Pokojnik je bil zaveden mlad mož, blagega srca, požrtvovan in narodno delaven. Pogreba se je udeležila velika množica prijateljev in znancev iz Barkoveli in iz mesta. Krsto je nosilo šest njegovih ožih prijateljev, dekleta pa so nosila vence. Domači zbor mu je zapel v cerkvi »Miserere« in »Blagoru«. Naj mirno počiva v domači grudi, ki jo je tako ljubil! Družini pa izrekamo naše globoko sožalje!

— Buenos Aires. — Dne 14. maja je umrl v bolnišnici Avgust Vodopivec, star 35 let, doma iz Potoč na Vipavskem. Zaušča vdovo, brata Leopolda in sestro Elviro por. Bizjak v domovini pa 4 brate in 3 sestre. V Argentino je prišel 1927 leta. Dne 15. maja je umrl po dolgi in težki bolezni Josip Kralj, doma iz Dornberga, star 28 let. Pokojni je prišel v Argentino pred dve leti. Težko bolan je prišel že od doma, kjer se je z navečjo muko preživil. V Argentino sta ga poklicali tam živeči mati in sestra. Komaj je začel v tuji delati, že ga je stara bolezen vrgla na posteljo. Mati si je prizadevala na vse načine, da bi ga rešila, toda kljub vsej najbolj skrbni negi je Josip podlegel bolezni.

SLOVENSKA MATI NA KOROŠKEM

Mati ene najstevilnejših slovenskih družin za mejo je gospa Neža Viternikova, posestnica v Šmihelu pri Piberku. To je vrla narodna slovenska mati na Koroškem. Rodila je 15 otrok, od teh so trije majhni umrli, sin Franc, tesarski mojster pa je po nesreči umrl pred nekaj leti v starosti 33 let. Deset hčera in en sin so pa še danes vsi zdravi in živi.

Mati sama je stara 84 let, mož Franc, ki je bil tesarski mojster, je pa pred nekaj leti umrl. Starejša hči Mojca, poročena Pernatova in sedaj že vdova, je posestnica v Bistrici pri Piberku, Nežika, poročena Gobec, je soproga gostilničarja v Kragujevcu, tretja je Zofka, poročena Komatarjeva, soproga uglednega trgovca v Mengšu, četrta je Leni, poročena Prinčeva, soproga železniškega uradnika v Gradcu, peta je Kati Majerjeva, soproga železniškega uradnika v Zagrebu, šesta je Lona Oraševa, soproga posestnika in trgovca v Štěbnu pri Piberku, sedma je Terezija Husova, soproga strojnika v Kapfenbergu, osma je Lizika Drobeševa, soproga posestnika v Šmihelu pri Piberku, Malka in Lojzka pa pomagača materi na domaćini v Šmihelu pri Piberku. Edini se živeči sin Luka je bil dolga leta nadučitelj v Globasnicu pri Piberku, kjer ima tudi svoje posestvo, bil pa je premeščen v Tigrče pri Celovcu.

IZDANJE KAČIĆA

Kačičev Razgovor ugodni naroda slovinskoga je naročito u Dalmaciji in Istri najomiljelija knjiga za narod. Mnogo je bilo nepismenih ljudi, koji su znali na pamet Kačičeve pesme. Ta je knjiga narodu uvijek draga, nju se uvijek traži. Radi tega nijedno drugo hrvatsko književno djelo nije doživilo toliko izdanja kao Kačičev Razgovor. U »Novoj reviji« organu franjevačke bogoslovije u Makarskoj početkom ove godine izšao je članak pod natpisom: »Koliko je puta do sada bio štampan Kačičev Razgovor ugodni naroda slovinskoga«. Tu je nabrojeno 25 izdanja, a osim tega 3 izdanja cirilicom. Prvo izdanje štampano je godine 1756 v Veneciji, a novije u Gorici, koje je godine 1929 izdal Dr. Štefan svetog Mohora, štampano u Katoličkoj tiskarni, a namijenjeno članovima Društva svetog Mohora u Istri.

RAZSTAVA ČESENJ V GORICI

Kakor smo že poročali, se je vršila pretekli teden velika razstava česenj v Gorici, ki jo je organiziral korporacijski svet. Razstave se je udeležilo 300 kmetovalcev in sadjarjev po večini z Goriškega in iz Benečije. Cilj razstave je bil propagiranje tipičnega goriškega sastaja na domaćem in tujem tržišču. Prve nagrade so odnesli Italijani in večja posestva v Padovi in Veroni, ostala dolga vrsta nagrajencev pa so skoro sami naši ljudje z Goriškega.

Drugi del zbirke nosi naslov »V vrtincih«. Polna mrtvaškega razpoloženja je pesem »Na razpotju«: V mestu je večer brezupen, sneg brezglasen, v sivi megli svet brezmejno dolgočasen, — Mimo mene tava človek za človekom, ko da iz grobov ušli so umrlim vekom. — vsak gre sam za svojim žalostnim pogrebom blodne sence vidim med zmijo in nebom. Iz tega razpoloženja pa se dvigne krik, ki išče sprostitev in osvoboditve:

Hej, pogrebci, mumije iz davne dobe, lezite v faraonske zatohle grobe! Naj nebo prekolje se kot zastor sivi: Solnce! solnce! — kličemo, ki smo že živi.

Globoka socialna balada »Barake«, je pesem, ki v vsem, z vsebino, ritmom in skladnjo izraža in jasno slika predmetno revščino, ki pesnika privede do vzklikova sram me je v duši, da sem kot človek rodil se na svetu. Pesmi »V tih ulici«, »Papagajček Kiki«, govorita o človeku, ki se je obesil in očetu, ki mu je družba petih majhnih otrok premajna, da jim je potreben vsem in njemu še papagajček. Sledi pesmi, ki jih kot »priložnost« štejejo med najboljše v slovenskih povojnih lirik in sicer »v spomin Tomaža Bizičja«, »Simonu Gregorčiču«, »Spomin na staro mater« in »Balada naših dñi«. »Spomin na staro mater« nam je mora najbližja. Kdo ne pomni, kako so se naše stare matere pripravljale na cerkvene svečanosti, ko so v svojih starih narodnih nošnjah in oblačilih šle k procesijam in v svojih dušah in srcih preživljale spet pomlad-mladost. Vsaka beseda in vsaka kitača nam odkriva dogodev in doživljaje, ki so nam vsem blizu in ki jih ob čitanju sveže obnavljamo.

Vso problematiko naših dni in vso trajnost človeštva pa nam je pesnik razkril v pesmi »Preko vseh mej«, katere jedro je izraženo v sledečih besedah:

»Stoje, vlaki po vsem širnem svetu! čas, za hip postoj v nemirnem letu, da zasliši glas vsega sveta. Kje med narodi prepadi so in meje, če usoda kot semena nas razveje? človek, brez imena človek je povsod!«

»Balado naših dñi« je naš list že priobčil. Pesem bo jasen in živ odtek slovenskega

Društvene vijesti

NA ZNANJE SVIM DRUŠTVIMA!

Statistički odsjek Saveza jug. emigrantskih udruženja uputio je društvena več nekoliko okružnica sa svrhom da se čim bolje organizira statistička služba u Savezu.

Večina društava ne samo da ne odgovara na dopise Statističkog odsjeka, nego ne vodi uopće računa o pravilnom i tačnom vodenju statistike.

Vrlo malo društava javlja promjene članstva te ne prijavljuje uopće nove članove.

Statistički odsjek ovime ponovno upozorava sva društva na važnost statistike te ih ovime poziva da najkasnije do konca mjeseca kolovoza do stave ovome odsjeku popis svih novih članova te tačno brojno stanje članstva kako bi odsjek mogao na vrijeme pristupiti izradi statistike za izdajni kongres Statističkog odsjeka.

OMLADINSKI IZLET

Slav. Brod. — Dne 2 srpnja o. g. upriličuje Omladinska sekacija društva ISTRA u Brodu društveni izlet na t. zv. Leskovac, pa se poziva svu omladinu da se u što večem broju priključi izletu. Sastanak će biti u društvenim prostorijama, odakle se kreće u 5 sati ujutro. Da bi bilo što veselije preporuča se izletnicima, koji imaju kakav instrument da ga ponesu sa sobom.

IZ OMLADINSKE SEKCije DRUŠTVA

»ISTRA« U ZAGREBU

O. S. priređuje veliki izlet u nedjelju 25. o. m. na Malo Sljeme. Pozivaju se svi članovi i prijatelji da prisustvuju u što večem broju.

Pošto je to jedan od rijetkih izleta, na kojem će biti u velikom broju zastupani naši pjevači, a i gitaristi kao i nekoliko harmonika, nemojte prepustiti priliku da ne dodjete.